

הערה למאמרו של ד"ר מישן "פירושו של סמל הסוכך על מטבע של המלך אגריפס הראשון"

במאמרו בחוברת האחרונה של "ידיעות" חזר ד"ר מישן לדון בסמל שעל הפרוטה של המלך אגריפס הראשון, שהוטבעה בשנים 42—43 לספ"ה¹. כאן מביא הוא שתי ראיות נוספות — האחת נומיסמטית והשנייה היסטורית — שיש בהן, לדעתו, כדי להוכיח באופן סופי, שאכן הסמל על אותו מטבע הוא סוכך, ומטרתו היא לתת ביטוי למעמדו המלכותי של אגריפס.

ברצוני להפנות את תשומת-הלב לכמה דוגמות, שהן דומות מאוד לסוכך שעל הפרוטה הנ"ל. בתבליטים האשוריים השונים, שנתגלו במסופוטמיה במאה הקודמת עליידי לאיארד² וחרים, נראה הסוכך (שמשיה), שהמלך משתמש בו בשעת קבלת נציגים, תהלוכות וכיוצא באלה, כשהוא יושב, עומד או אף ניצב על מרכבתו. בתבליטים מימי אשור-נצרפל הב' ³ (859—884 לפנה"ס) ויורשו שלמנسر הג' ⁴ (824—859 לפנה"ס) הסוכך הוא קמור; בימי תגלת פלסר הג' ⁵ (727—744 לפנה"ס) הוא קמור במידת פחותה מזו; ואילו בימי סנחריב ⁶ (681—704 לפנה"ס) הוא משולש, בדומה למטבע הנ"ל, ומאחוריו בא, בדרך כלל, וילון. לרוב הסוככים יש ציציות מעין אלו שעל המטבע הנזכר. בכל הדוגמות שנתקלתי בהן משמש הסוכך לצרכי המלך בלבד.

על-כן אפשר להניח, שבאשור היה השימוש בסוכך בחזקת פריבילגיה מלכותית וניתן לראות בו סמל מלכותי. ברור, שכשנזקק אגריפס לסמל מלכותי למטבע שלו — בחר בסמל, שמקורו במסורת של המזרח הקדום⁷.

דן בר"ג

1) יוסף מישן, פירושו של סמל הסוכך על מטבע של המלך אגריפס הראשון, ידיעות החברה לחקירת א"י ועתיקותיה, כ"ב (תשי"ח), עמ' 158—160.

A. H. Layard, *The Monuments of Nineveh*, London 1853, Vol. I, (2 Pls. — 12, 21, 23, 59, 72, 80. Vol. II, Pls. — 12, 15, 23, 29, 41, 49

3) למשל: לאיארד, שם, כרך א', לוח 21.

4) ראה: L. W. King, *Bronze Reliefs from the Gates of Shalmaneser King of Assyria*, London 1915, Pls. XV, XLI, LVII, LXII

5) ראה: S. Smith, *Assyrian Sculpture in the British Museum*, London, 1938, Pl. IX

6) ראה תיאור הקרב על לכיש, לאיארד, שם, כרך ב', לוח 23.

7) ד"ר מישן מביא במאמרו הנ"ל — בשמו של ד"ר קלימובסקי — דוגמה מן התקופה הפרסית; וניתן להניח, שהפרסים קבלו מנהג זה ממלכי אשור.